Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Valmistelija: Kehittämispäällikkö Sanna-Riikka Saarela 5.10.2026 SYKE/2026/2113
Johdon tuki

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta Julkinen
mmv@eduskunta.fi

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunta keskiviikko 30.9.2026 klo 9.30 / HE 175/2026 vp / Lausuntopyyntö
Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua maa- ja metsätalousvaliokunnalle valtion talousarvioehdotuksesta vuodelle 2027.

Keskitymme lausunnossamme niihin tehtäviin ja tavoitteisiin, joita Sykelle on osoitettu lainsäädännössä sekä tulossopimuksessa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Syke vastaa eräistä vesitalouden tehtävistä, joihin on budjetoi määrärahaa ympäristöministeriön pääluokassa (momentti 35.01.04). Tästä syystä lausunnossamme on mukana myös Syken toimintamenorahoitus pääluokassa 35.

Maa- ja metsätalouden pääluokassa 30. Syken vesitaloustehtäviä rahoitetaan pääasiassa momentilta 30.40.21 (40. luonnonvaratalous 21. vesivarojen käytön ja hoidon menot).

Vesivarojen käytön ja hoidon menot (30.40.21)

Momentin tehtävistä Syke toteuttaa osaltaan tulvariskien hallintaa, vesitalouden kehittämistä, suunnittelua ja seurantaa sekä tulva- ja juomavesidirektiivin kansallista täytäntöönpanoa. Vesitalouden ja tulvariskien osalta rahoituksessa on sama taso kuin edellisinä vuosina ja sillä voidaan pitää yllä operatiivista toimintaa.

Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuuden valvonta on yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukainen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan strateginen tehtävä. Sen keskiössä olevan tulvaennustejärjestelmän toimintavarmuuden takaaminen myös erityistilanteissa sekä sen taustalla olevan vesistömallijärjestelmän edelleen kehittäminen ovat todennettuja tarpeita, jotka tulevat tarvitsemaan erillisiä rahallisia panostuksia.

Kuivuusriskien hallintaa ei Suomessa ole johdonmukaisesti ja holistisesti kehitetty, mutta ilmaston muuttuessa sen tarve kasvaa. Vuoden 2026 kevät ja kesä osoittivat, että kuivuus on ongelma myös Suomessa. Syke ja Tulvakeskus-palvelu seurasivat aktiivisesti tilannetta, joka ei onneksi päässyt kehittymään vakavaksi. Jos kuivuus olisi vielä jatkunut, ei nykyisenkaltainen rahoitus ja toimintamalli olisi ollut riittävä tilanteen hoitamiseksi. Kuivuuksien on ennustettu ilmastonmuutoksen myös lisääntyvän. Kansallisessa ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmassa 2030 onkin yhtenä toimenpiteenä esitetty kansallisen kuivuusriskien hallinnan prosessin kehittämistä. Tähän ei ole kohdennettu rahoitusta, eikä toivottua EU-LIFE rahoitusta ole saatu myöskään.

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

Vesivarojen saatavuuteen vaikuttaa myös pinta- ja pohjavesivarojen kemiallinen ja ekologinen tila. Huono laatu vaikuttaa raakaveden laatuun ja heikentää käyttökelpoisuutta kotitalouksille, teollisuudelle ja ruoantuotantoon. Syke toteuttaa hankkeita, joiden avulla parannetaan vesistöjen tilaa sekä seurataan maa- ja metsätalouden vaikutuksia vesistöön. Lisäksi Syke tukee vesienhoidon toimeenpanoa ja toteuttaa vesistöjen kunnostus- ja hoitohankkeita. Pinta- ja pohjavesien laatua parantavat hankkeet tulee nähdä myös huoltovarmuutta parantavina toimenpiteinä, jolloin niiden rahoitus tulee suunnitella ja ohjelmoida yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Sykellä on merkittävä rooli vuonna 2026 käynnistyneessä EU-rahoitteisessa ACWA Life (Actions for Waters from source to sea) hankkeessa, jonka tavoitteena on parantaa Suomen vesien tilaa kokonaisvaltaisesti. Sen kansallinen vastinrahoitus kuuluu osaltaan myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (35.01.04)

Toimintamenorahoitus vuonna 2027

Syken toimintamenomääräraha (siirtomääräraha 2 v.) vuodelle 2027 on 30 156 000 (2026: 34 260 000) euroa. Vuoden 2026 talousarvioon verrattuna määrärahaan sisältyy useita vähennyksiä ja muutamia lisäyksiä. Kokonaisuudessaan määräraha vähenee 4,1 miljoonaa euroa edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Määrärahan pieneneminen johtuu pääasiassa Suomen EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) rahoitetun, Syken koordinoiman Puhtaan energiasiirtymän (REPower-CEST) -hankkeen päättymisestä. Lisäksi ympäristötiedon tiedonhallinnan hanke päättyy vuoden 2026 lopussa. Syken toimintamenorahoitusta vähentävät myös valtionhallinnon tuottavuusohjelman mukaiset säästöt, jotka ovat 2,7 miljoonaa euroa vuodesta 2027 eteenpäin.

Syken toimintamenoista vesitaloustehtäviin kohdennetaan tällä hetkellä n. 1 500 000 euroa. Tuottavuusohjelma ja valtion säästöt vähentävät tehtävien hoitamiseen käytettäviä voimavaroja 2027—2030. Tästä seuraavia muutoksia tehtävien hoitamiseen tarkennetaan Syken ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisen suunnittelun kautta.

Uudet lakisääteiset tehtävät haastavat toimintamenorahoituksen suunnittelua

Syken toimintamenorahoitukseen kohdistuvat valtionhallinnon tuottavuusohjelman mukaiset vähennykset heikentävät merkittävästi Syken mahdollisuuksia vastata uusiin tai nouseviin tietotarpeisiin tai ottaa vastaan uusia lakisääteisiä tehtäviä. Uusia merkittäviä lakisääteisiä tehtäviä ovat esimerkiksi EU:n ympäristötilinpitoasetuksen vaatima ekosysteemitilinpito, rakennusten energiatehokkuustietoja kokoava kansallinen tietokanta ja rakennusten hiilijalanjäljen laskennan mahdollistaminen. Lisäksi osa jo aikaisemmin hoidetuista tehtävistä on muuttunut. Esimerkiksi vesihuoltolain uudistuksen myötä muuttui vesihuollon toiminta-aluekarttojen ylläpito ja julkaisu. Vesihuoltolain muutoksen takia vesihuollon tietojärjestelmä Veetin kehittämistä tulisi rahoittaa. Myös vesienhoitoasetuksen mukainen pintavesityyppien vertailuolojen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittäminen vaatii vuosittain 120 000 euron määrärahatarpeen. Lisäksi jotkin Sykelle aiemmin osoitetut tehtävät vievät toimintaympäristön muutoksen takia ennakoitua huomattavasti suuremman resurssin. Tästä esimerkkinä valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointien viranomaistehtävät - energiasiirtymän investointisuunnitelmat (esim. tuulipuistot,

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | syke.fi

pienydinvoimalavaraukset kaavoituksessa) ovat lisänneet merkittävästi rajat ylittävää kuulemista.

Vesitaloustehtävissä Syke ylläpitää ja kehittää monia tietojärjestelmiä, joissa käsitellään yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittistä aineistoa. Osa aineistosta on turvaluokiteltua. Nykyisessä kansainvälisessä turvallisuusilmapiirissä näiden järjestelmien jatkuva kehittäminen esimerkiksi tietoturvan kannalta on tärkeää, ja tähän tulisi olla riittävä perusrahoitus.

Syken toimintamenorahoituksen suunnittelua haastaa merkittävästi talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus, jonka mukaan uusia tehtäviä ei lähtökohtaisesti rahoiteta erikseen. Linjauksen mukaan hallitus sitoutuu siihen, ettei se osoita lainsäädännön kautta tai muutoin uusia tehtäviä kuin siten, että lisätehtävien yhteydessä pääsääntöisesti luovutaan aiemmista tehtävistä tai niiden toteuttamista tehostetaan. Syken näkemyksen mukaan toimintamenomäärärahan puitteissa tehtävät ratkaisut nykyisten ja uusien tehtävien priorisointien sekä tehostamispotentiaalin arvioinnin osalta edellyttävät yhteistä keskustelua tulosohjaavien ministeriöiden kanssa.

Toimintamenorahoituksen niukkuus heikentää omarahoitusosuuksia vaativan ulkoisen rahoituksen kotiuttamisedellytyksiä

Momentin 35.01.04 mukainen toimintamenorahoitus kattaa tällä hetkellä noin 43 prosenttia Syken toiminnan kustannuksista. Osuus on poikkeuksellisen pieni verrattuna muihin suomalaisiin tutkimusorganisaatioihin ja lisäksi toimintamenorahoituksessa on korvamerkittyjä osuuksia. Nämä vaikuttavat heikentävästi ulkoisen rahoituksen kotiuttamismahdollisuuteen. Sykellä on vahva osaaminen ja hyvä onnistumisosuus kilpaillun rahoituksen hankinnassa. Esimerkiksi vuonna 2025 lähetetyistä Horisontti Eurooppa -hakemuksista rahoitettiin 17 %. Yhteisrahoitteisten hankkeiden omarahoitusosuudet katetaan kuitenkin toimintamenorahoituksella, jolloin sen niukkuus suhteessa ulkoiseen rahoitukseen muodostuu pullonkaulaksi Syken vaikuttavuuden kasvattamiseen. Tämän vuoksi EU-hankkeille osoitettava vastinraha (Sykelle 2,19 milj. € vuodelle 2027) on Sykelle välttämätön edellytys EU:n tutkimus- ja kehittämismäärärahojen tehokkaalle kotiuttamiselle.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kehittämispäällikkö Sanna-Riikka Saarela, talous- ja hallintojohtaja Johanna Waal, talouspäällikkö Katja Paalanen, projektipäällikkö Lauri Ahopelto, yksikönjohtaja Marko Tainio, yksikönjohtaja Anna-Stiina Heiskanen, ryhmäpäällikkö Milla Mäenpää-Engelbredt ja palvelujohtaja Heli Karjalainen.

Pääjohtaja Leif Schulmanin sijaisena palvelujohtaja Heli Karjalainen

Sanna-Riikka Saarela
Kehittämispäällikkö

Jakelu mmv@eduskunta.fi
Kopio kirjaamo@syke.fi

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | syke.fi

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underteckning
Electronic Signature

Asiakirja: **SYKE/2026/2113-2 Suomen ympäristökeskuksen lausunto valtion vuoden 2027 talousarvioehdotuksesta, pääluokka 30.**

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Sanna-Riikka Saarela, Suomen ympäristökeskus, johdon tuki
Heli Karjalainen, Suomen ympäristökeskus, johdon tuki

Signed By:Heli Karjalainen
Signed at:2026-10-05 07:36:31 +03:00
Reason:I approve this document

Signed By:Sanna-Riikka Saarela
Signed at:2026-10-03 18:24:01 +03:00
Reason:I approve this document

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**